

A bírálóbizottság értékelése

A szerző széles körű vizsgálati alapokra helyezve mutat rá a fogászati eljárások változását előidéző társadalmi okokra, köztük az étkezési szokások megváltozására, a cukor és a fehér liszt fogyasztásának növekedésére, a klímaváltozásra, az ivóvíz minőségének változására, a dohányzás és a kávézás elterjedésére, továbbá arra, hogy mindezen negatív okokkal párhuzamosan megerősödnek az uralkodói udvarok higiéniai igényei, továbbá a városi polgárság jó megjelenést és megfelelő higiénia elváró igényei. Ehhez igazodott a szakmai szolgáltatás kereslete és kínálata. A dolgozat elemzi a szakmai változásokat, köztük a szakemberek migrációját, és a higiénia megtartásához kapcsolódó kezdeti marketing kialakulását.

A disszertációhoz fűződő alapkutatás fontos részét alkotja a fogászati szakma kialakulása technikatörténeti vonulatának bemutatása, ezen belül a beavatkozások sokféleségének elemzése, valamint a célszerszámok létrehozását lehetővé tevő technikai újítások bemutatása.

A szerző rámutat arra, hogy szakmatörténeti szempontokból a legnagyobb és leggyakoribb kórok a cariesz kialakulása volt, s egykorú esetek széles tárházának bemutatásával elemzi az ehhez kapcsolódó orvosi beavatkozások ok-okozati kapcsolatait, továbbá az elért technológiai és tudományos eredményeknek az egyes korok orvosi tudományába történő integrálódását.

A disszertáció jelentős eredménye, hogy a magyar fogászati tudomány fejlődését európai összehasonlításban követi nyomon a 18. században. Ez az az időszak, amikor a foggyógyítás szakmává, tudományos igényű ellátássá kezd átalakulni. A sebkezelő borbélyok, laikus gyógyítók helyét ekkor veszik át a vizsgálóval igazolt, hatósági engedéllyel rendelkező szakemberek. A disszertáció értéke, hogy gondosan nyomon követi ennek az új szakértelmiségnek a kialakulását, továbbá bemutatja a fogászathoz kapcsolódó, Európában elterjedt és hazánkra is pozitív módon ható új oktatási módszereket.

Forrai Judit disszertációja a választott téma magyar levéltári forrásainak, az orvos- és fogászat-történet nemzetközi, főként angol, francia, német és magyar nyelvű korabeli nyomtatott forrásán nyugszik. A „tudományközi tematikájú” disszertáció egyaránt új ismeretekkel gazdagítja az orvostörténet/tudományt és a történettudományt. Az elvégzett (mennyiségileg is tekintélyes) munka és a további kutatásokat inspiráló eredmények alapján az értekezést méltónak tartjuk arra, hogy szerzője megkapja az MTA doktora címet.